ពើងគំនូរ

ពើងគំនូរ គឺជាផ្ទាំងថ្មភក់ដ៏ធំដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅភាគខាងកើតនៃជើងភ្នំគូលែន ដែលគេស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ស្ថិតក្នុងសម័យអង្គរ។ សព្វថ្ងៃនេះភ្នំគូលែនត្រូវបានបង្កើតឡើងជាឧទ្យានជាតិព្រះជ័យវរ្ម័ន-នរោត្តមភ្នំគូលែនក្នុងភូមិសាស្រ្តភូមិត្រពាំងទឹម ឃុំតាសៀម ស្រុកស្វាយលើ ខេត្តសៀមរាប។ ពើងគំនូរ គឺជាបណ្តុំនៃបុរាណស្ថានជាច្រើនដែលស្ថិតនៅក្បែរៗគ្នាដូចជា អ្នកតាត្រចៀកធំ អ្នកតាដេកផ្អែង ប្រាសាទស្វាយលើ និងពើងថ្មជាច្រើនជាដើម (រូបលេខ១)។ ។ តំបន់ពើងគំនូរ ជាទីតាំងស្ងាប់ស្ងាត់ ងាយស្រួលសម្រាប់ការធ្វើតបធម៌ ដ្បិតទីតាំងនេះសំបូរដោយពើងថ្មជាច្រើននៅជុំវិញ ដែលមនុស្សមកទីជិតឆ្ងាយ ជាពិសេសតាឥសីឬតាជី និងយាយជី បានមកធ្វើតបធម៌នៅទីនេះ។[១] ក្នុងសិលាចារឹកបង្ហាញថាទីតាំងនេះត្រូវបានគេប្រើជា អាស្រមឥសីក្នុងសតវត្សទី១២ ដើម្បីធ្វើតបធម៌។ មួយវិញទៀត តំបន់នេះក៏បានបន្សល់នៅភស្តុតាងសិល្បៈជាច្រើន ឆ្លាក់ជារូបទេពក្នុងព្រហ្មញ្ញាសាសនា គំនូរពណ៌ផ្សេងៗ និងផ្ទាំងសិលាចារឹកជាដើម ដែលបានឆ្លាក់នៅលើថ្មភ្នំឬពើងថ្មដូចជា៖

១. ចម្លាក់ព្រះគណេសដៃ៨ មានទទឹង១៤២សង់ទីម៉ែត្រ កំពស់១៥៦សង់ទីម៉ែត្រ មានដៃ៨ ភ្នែក៣ ដៃស្តាំកាន់រន្ទះ, ក្អុក, ផ្កាឈូក, ដំបងដៃឆ្វេងមានកាន់ផ្កាឈូក ឆ្លាក់នៅចន្លោះថ្ម។[២] ចម្លាក់នេះត្រូវបានឆ្លាក់ដោយយកចិត្តទុក្ខដាក់ និងជាស្នាដៃមានលក្ខណៈផ្ចិតផ្ចង់(រូបលេខ២)។ នៅជាប់រូបព្រះគណេសមានរូបលិង្គ៣ តម្កល់ក្នុងស៊ុំមួយ ឆ្លាក់មិនទាន់រួច(រូបលេខ៣) ចម្លាក់ទាំងនេះឆ្លាក់ទល់មុខនិងចម្លាក់ព្រះវិស្ណុផ្ទុំ។

២. ព្រះវិស្ណុផ្ទុំ មានបណ្តោយ៣ម៉ែត្រ កំពស់១៨០ម៉ែត្រនៅលើនាគ ដៃកាន់ព្រះខ័ន ព្រះនាងលក្ស្មីកាន់ផ្កាឈូក ព្រះព្រហ្មដៃ៤ (រូបលេខ៤)។[៣] មានស្នាកស្នាមដាប់សម្រាប់ការពារទឹកហូរ និងមានសំណង់ឈើតូចមួយសម្រាប់ការពាររូបចម្លាក់នេះ។ ចម្លាក់នេះ

[១] Jessup, H.I. 2008:184-192

[២] ក្រសួងបរិស្ថាន ២០១៥:៩៤

[៣] ក្រសួងបរិស្ថាន ២០១៥:៩៤

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ

នៅទល់មុខនឹងចម្លាក់ព្រះគណេសដៃ៨។ ចម្លាក់ព្រះវិស្ណុបានឆ្លាក់នៅលើបំណែកថ្មដែលបែកចេញពីថ្មនៃព្រះគណេសតាំងពីមុនឆ្លាក់មកម្ល៉េះ មានន័យថាចម្លាក់នេះស្ថិតនៅចន្លោះថ្ម២ដុំ។

៣. គំនូរត្រីពណ៌ក្រហម នៅផ្នែកមួយទៀតនៃពើងថ្ម ដែលមានចម្លាក់ព្រះគណេសនោះ មានគំនូរត្រីពណ៌ក្រហមព្រាលៗពេលខ្លះអាចមើលមិនឃើញ(រូបលេខ៥)។ មានប្រវែង១ម៉ែត្រ តើរូបនេះមិនច្បាស់ពីអាយុកាលប៉ុន្មាននោះទេ? ទីតាំងនេះមានស្នាកស្នាមដាប់ថ្មផ្នែកខាងលើកុំឱ្យទឹកហូរចូលក្រោមពើង ជាទីតាំងដែលអាចស្នាក់នៅ និងធ្វើពិធីបាន។

៤. ចម្លាក់ព្រះទេវៈសំខាន់ៗ និងសិលាចារឹក ផ្ទាំងចម្លាក់ត្រង់នេះជាចម្លាក់ដែលសំខាន់ជាងគេដែលមានសាច់រឿងជាច្រើនឆ្លាក់ចូលគ្នា(រូបលេខ៦)។ នៅផ្នែកខាងលើនៃរូបចម្លាក់ទាំងនេះមានស្នាកស្នាមនៃសំណង់ឈើ។ ចម្លាក់នេះយើងអាចបែងចែកជា៣ក្រុម គឺរូបកណ្ដាល ចម្លាក់ខាងឆ្វេង និងខាងស្ដាំ។ រូបកណ្ដាលមានចម្លាក់ទេវៈធំ៤ រូបលេខ១ពីខាងឆ្វេង មានកាន់ដំបងដែលមានរូបត្រីសូរ ជាទេព? ទី២ព្រះឥសូរមានព្រះនេត្រ៣ ដៃហាក់មានកាយវិការរាំ ទី៣ជារូបព្រះវិស្ណុមានព្រះហស្ត៤ ទី៤ជាទេវៈ?កាន់ដំបង។ ផ្នែកនៅចន្លោះទេពទាំង៤នោះ មានទេវៈភេទស្រី៣អង្គ រូបលេខ១មានកំពស់ត្រឹមចង្កេះបំពេញដោយផ្នែកខ្លះបំពេញឡើងវិញពីស៊ីម៉ង់ដ៍ អាចជាមហេសីនៃទេព? រូបទី២ជាមហេសីព្រះឥសូរ រូបទេពស្រីទី៣ មានដៃ៤ ជាមហេសីព្រះវិស្ណុ។ នៅចន្លោះផ្នែកខាងក្រោមនៃរូបមានរូបពួកព្រាហ្មណ៍ តូចៗ ៧អង្គ រូបព្រាហ្មទី៥ ដែលនៅចន្លោះព្រះវិស្ណុ និងមហេសីមានចារឹក ពាក្យថា (ព្រះសិវសោម) ព្រះសិវសោម ជាព្រះរាជគ្រូនៃព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័នទី១[៤] នេះបើ យោងតាមរយៈសិលាចារឹកស្ដុកកក់ធំ K.235។ សងខាងនៃចម្លាក់ក្រុមនេះមានរូបគោ២នៅសងខាង។ ចម្លាក់ផ្នែកខាងឆ្វេង រឿងព្រះវិស្ណុយោនយកកំណើតជាមនុស្សតឿ។ ព្រះវិស្ណុផ្ទុំលើនាគ លើសមុទ្រទឹកដោះមានព្រះព្រហ្ម និងព្រះនាងលក្ស្មី។ ចម្លាក់ព្រះគណេសគង់លើដំរី ព្រះស្កន្ទគង់លើហង្ស និងព្រះគង់លើគោ?(រូបលេខ៧)។ នៅផ្នែកខាងស្ដាំនៃក្រុមចម្លាក់ ដែលអាចចែកជា៣ដែរ រូបទេពភេទប្រុស ដែលមានលក្ខណៈដូចជាព្រះ

---

[៤] ទស្សនាវដ្ដី វិទ្យាស្ថានភាសាជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា,២០០៣:១៨

AMS
អរិយធម៌ខ្មែរ
KHMER CIVILIZATION

មហាក្សត្រ រូបព្រាហ្មម្នាក់ឈរកណ្ដាល កាន់ត្រីសូរ រូបទេពស្រី ឬមហេសីព្រះមហាក្សត្រ ដែលធ្លាក់ក្នុងស៊ុំដូចហោជាង(រូបលេខ៨)។ ជាទេវៈស្រីប្រុស ឬជាព្រះមហាក្សត្រណាមួយ។ ផ្នែកខាងក្រោមនៃចម្លាក់នោះមានសិលាចារឹកមួយ K.176 ក្នុងនេះផងដែរ ហៅថាពើង កេងកង (មិនហៅពើងគំនូរនោះទេ?) ចារជាភាសាសំស្រ្កឹត មាន១៧បន្ទាត់។[៥] សិលាចារឹកនេះ ចារនៅឆ្នាំ៩៩៦ស.ក ត្រូវនឹង១០៧៤គ.ស ក្នុងរាជព្រះបាទហស៌វរ្ម័នទី៣ (១០៦៦-១០៨០គ.ស) សោយរាជ្យបន្ទាប់ពីព្រះបាទឧទយាទិត្យវរ្ម័នទី២(១០៥០-១០៦៦ គ.ស) ដែលត្រូវជាបុត្រនៃព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី១(១០១០-១០៥០គ.ស)។

៥. ចម្លាក់ កំពស់៤ម៉ែត្រ ទទឹង២,៥ម៉ែត្រ រូបធ្លាក់មិនទាន់រួច ដែលស្ថិតនៅពើងថ្ម មួយទៀតនៅខាងត្បូង(រូបលេខ៩)។

៦. អ្នកតាដេកផ្អៀង នៅភាគខាងជើងនៃពើងគំនូរប្រមាន៥០០ម៉ែត្រ មានទឹកហូរ ដែលមានចម្លាក់ព្រះវិស្ណុផ្ទុំលើនាគ ក៏មានទំនាក់ទំនងនិងពើងគំនូរផងដែរ (រូបលេខ១០)។

តាមរយៈការសិក្សាសនេះ យើងអាចយល់ឃើញថាទីតាំងនេះជាកន្លែងសំខាន់ មួយ ជាអាស្រមនៃព្រះរាជគ្រូរបស់ព្រមហាក្សត្រ។ ដែលអាចសាងក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១០៧៤គ. ស។ តែទីតាំងនេះក៏មានទំនាក់ទំនងនិងព្រះរាជគ្រូនៃព្រះមហាក្សត្រមុនៗផងដែរ។ ដូច ជាមានសិលាចារឹកចារពីឈ្មោះព្រាហ្មសិវសោម ដែលជាព្រះរាជគ្រូរបស់ ព្រះបាទឥន្ទ្រ វរ្ម័ន ចុងស.វទី៩ តើនេះអាចជាទីតាំងចាស់នៃសិវៈស្រម ក្នុងសម័យនោះដែរទេ? ក្រោយ មកព្រាហ្មផ្សេងៗបានប្រតិបត្តិជាបន្តបន្ទាប់ និងបានកសាងចម្លាក់ ទីសក្ការៈនាស.វទី១១គ .ស។ រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះក៏នៅតែមានប្រជាជនទៅគោរពបូជាជាបន្តបន្ទាប់។ ទីតាំងនេះស្ថិតក្នុងឧទ្យានជាតិ ព្រះជ័យវរ្ម័ន-នរោត្តម «ភ្នំគូលែន» មានសក្ដានុពល សម្រាប់វិស្ស័យទេសចរណ៍ និងធម្មជាតិ។

---

[៥] 1966, G. Coedes, Inscriptions Du Camboge Tome 8, P.104

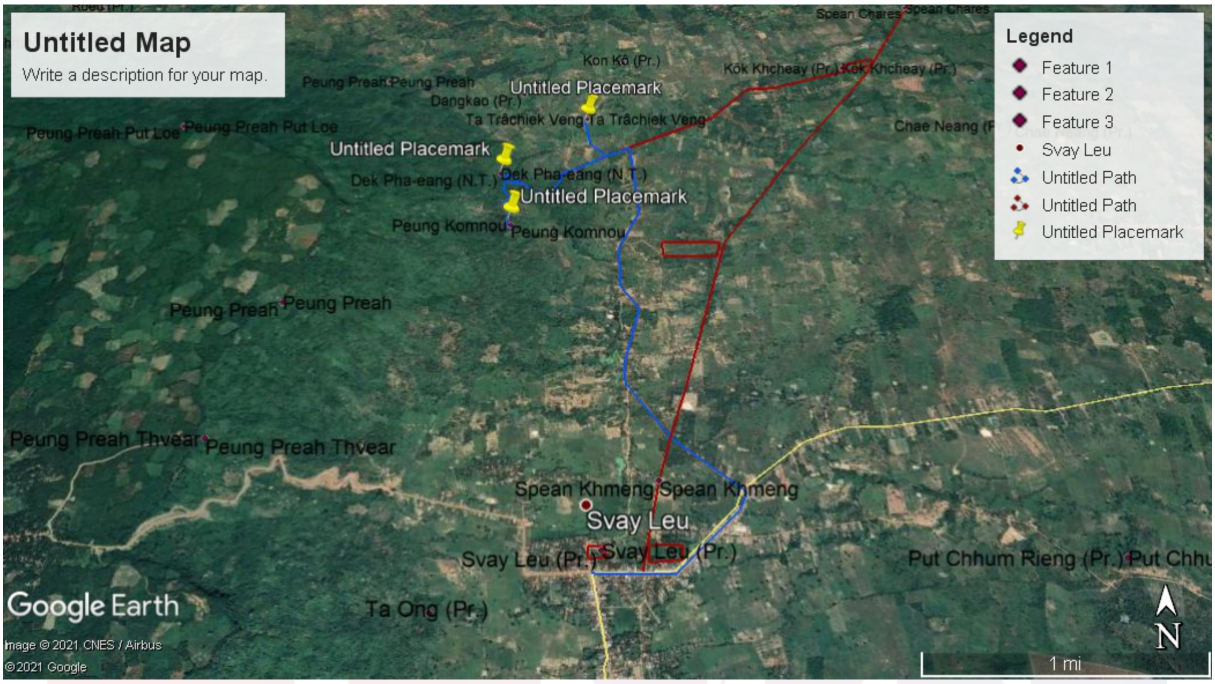

រូបលេខ១១

រូបលេខ១២ រូបលេខ១៣

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ

រូបលេខ២៤

រូបលេខ២៥

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ

រូបលេខ២៦

រូបលេខ២៧

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ

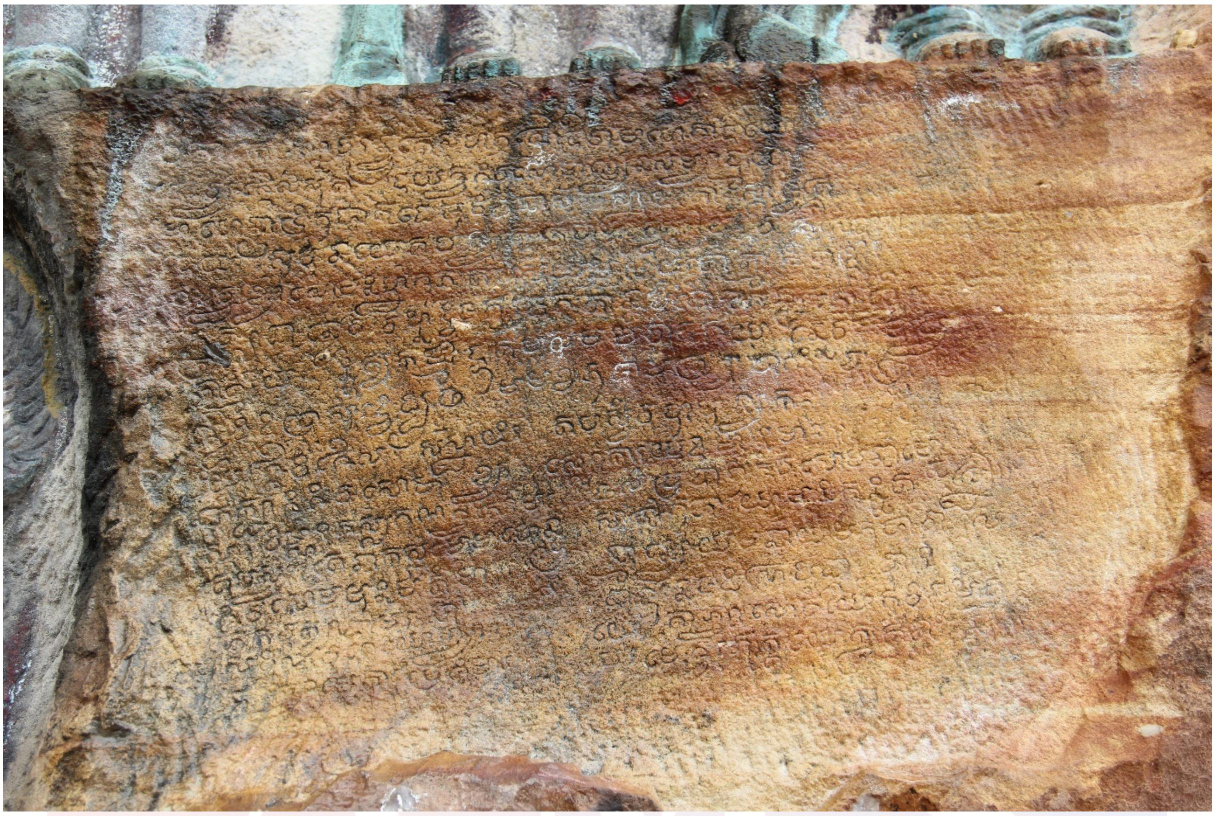

រូបលេខ២៨

រូបលេខ២៩

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ

រូបលេខ១០

ឯកសារយោង

ក្រសួងបរិស្ថាន,

២០១៥ បញ្ជីបុរាណស្ថានក្នុងឧទ្យានជាតិព្រះជ័យវរ្ម័ន-នរោត្ត ភ្នំគូលែន, ទំព័រ៩៤

ទស្សនាវដ្ដី វិទ្យាស្ថានភាសាជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា,

២០០៣ ឆ្នាំទី៤ លេខ៤ ខែកញ្ញា, ទំព័រ ១៨

G. Coedes,

1966, *Inscriptions Du Camboge Tome 8*, P.104

Jessup, H.I.

2008. *The Rock Shelter of Peuong Kumnu and Visnu Images on Phnom Kulen. In interpreting Southeat Asia's Past: Monument, Image and Text*; Bacus, E.A., Glover, I.C., Sharrock, P.D., Eds,; NUS Press: Singgapore; Volum 2, pp. 184-192.

អត្ថបទដោយ៖ លឹម វណ្ណច័ន្ទ